

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

11.06 2021 р.

м. Київ

№ 656

Деякі питання підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладів освіти
з інклюзивним навчанням та фахівців
інклюзивно-ресурсних центрів

Відповідно до пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (із змінами), підпункту 1 пункту 5 Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 903-р, з метою підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо процесу впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа» та, враховуючи пункт 5 розділу «Окремі зобов'язання сторін» Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та Міжнародним благодійним фондом Lumos, що базується у Великобританії, у сфері захисту прав дитини в Україні, на період 2019 – 2021 рр.

НАКАЗУЮ:

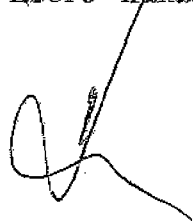
1. Затвердити Типову програму підготовки тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (далі – Типова програма), що додається.
2. Затвердити список тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (далі – Список тренерів), що додається.
3. Рекомендувати закладам післядипломної педагогічної освіти використовувати Типову програму під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням і фахівців

інклюзивно-ресурсних центрів та залучати до підвищення кваліфікації тренерів згідно із затвердженням Списком тренерів.

4. Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти (Осмоловський А.) забезпечити оприлюднення на сайті Міністерства освіти і науки України Типову програму та Список тренерів.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Рогову В.

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти і науки
України

від _____ № _____

**Типова програма
підготовки тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних
працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців
інклюзивно-ресурсних центрів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Програма підготовки тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (далі – Типова програма) розроблена Міністерством освіти і науки України спільно з фондом «Lumos» відповідно до державної політики впровадження інклюзивного навчання, стратегій щодо підвищення його якості, систематизації змістово-методичного, процесуального, технологічного, комплексного забезпечення, потреби впровадження якісного інклюзивного навчання в закладах освіти.

Актуальність полягає в необхідності підготовки достатньої кількості кваліфікованих тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі в контексті сучасного розуміння інклюзивної освіти із застосуванням вимог законодавства зокрема, Конвенції ООН про права дитини, Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Концепції Нової української школи, Положення про інклюзивно-ресурсний центр тощо.

Типова програма передбачає формування професійних компетентностей тренерів щодо процесу впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти, налагодження взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу з урахуванням особистісно орієнтованого, інтегрованого, компетентнісного, дільнісного підходів.

Цільова аудиторія

Фахівці ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти, фахівці інклюзивно-ресурсних центрів.

Метою Типової програми є підготовка кваліфікованих тренерів до забезпечення професійного розвитку та підвищення професійної компетенції

педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних відповідно до основних напрямків державної політики впровадження інклюзивного навчання, забезпечення права здобувачів освіти з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

поглиблення знань щодо концептуальних засад забезпечення якості освіти, рівного доступу до неї здобувачів освіти з особливими потребами, реалізація можливостей профільного, індивідуалізованого навчання;

розвиток вмінь здійснювати управлінську діяльність на основі законодавчих і нормативно-правових вимог у сфері інклюзивного навчання відповідно до основних засад щодо забезпечення права здобувачів освіти з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної освіти;

підвищення якості знань щодо побудови багаторівневої системи освіти в частині впровадження інклюзивного навчання, зокрема системи органів/установ/структур/служб, які відповідальні за впровадження інклюзивного навчання та взаємозв'язку між ними;

розвиток умінь щодо застосування різних функцій, методів та інструментів управління в поточних процесах впровадження інклюзивного навчання на рівні закладу освіти;

розвиток навичок визначення ролей, обов'язків і відповідальності адміністрації та педагогічних працівників в процесі впровадження інклюзивного навчання на рівні закладу освіти;

поглиблення знань щодо важливості процедури оцінки розвитку дитини з метою виявлення особливих освітніх потреб, правильного формулювання висновків комплексної оцінки розвитку дитини;

поглиблення знань щодо розроблення індивідуальної програми розвитку дитини, враховуючи її психофізичний розвиток та важливості застосування психолого-педагогічного супроводу і надання корекційно-розвиткових послуг в інклюзивній освіті;

розвиток вмінь запровадження індивідуалізації навчання для осіб з особливими освітніми потребами, розуміння базових понять і принципів індивідуалізації процесу навчання, його впровадження в організацію та планування освітнього процесу;

удосконалення умінь застосовувати основні загальноприйняті принципи, використовуючи законодавчі, нормативно-правові і методологічні документи, що стосуються створення інклюзивного освітнього середовища;

оволодіння знаннями щодо застосування теоретичних принципів і нормативних положень в процесі формулювання рекомендацій для забезпечення інклюзивного освітнього середовища навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

розвиток вмінь конструктивної та екологічної взаємодії з учасниками освітнього процесу і в місцевих спільнотах щодо забезпечення супроводу в освітньому процесі здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

удосконалення вміння використовувати/адаптувати практичні моделі дистанційного та змішаного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Результатом навчання є сформоване відповідальне ставлення педагогічного працівника до проведення навчальних занять для педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у якості тренера.

Профілі базових компетентностей тренерів

андрагогічна компетентність -- вміння створювати атмосферу взаємоповаги, співробітництва, толерантності, свободи самовираження, заохочування, відвертості, стимулювання зацікавленості в підтримуванні розвитку дорослого, забезпечення сприятливого клімату для навчання; розробка механізмів спільного планування навчання; діагностика мети та розробка змісту навчання для задоволення виявлених освітніх потреб дорослих; проектування моделей навчання; впровадження розроблених моделей з використанням технологій та науково-методичного забезпечення; оцінка результатів навчальної діяльності та їхня перевірка;

професійно-педагогічна компетентність -- обізнаність із новітніми технологіями інклюзивного навчання, знання концептуальних засад реформування галузі освіти України, забезпечення якості освіти, рівного доступу до неї здобувачів освіти з особливими потребами, реалізація можливостей профільного, індивідуалізованого навчання. Відрізняється володінням власне професійною діяльністю на досить високому рівні; передбачає наявність не тільки спеціальних знань, але й сформованого уміння використовувати їх на практиці;

загальнокультурна компетентність -- здатність розуміти національну та світову культурні спадщини, вміння їх аналізувати та оцінювати; володіння культурою міжособистісних відносин та дотримання принципів толерантності у взаємодії з іншими людьми;

інформаційно-цифрова компетентність -- здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб та вимог сучасного інформаційного суспільства, ефективно використовувати можливості інформаційних і web-технологій;

соціальна компетентність -- володіння засобами сумісної професійної діяльності та співробітництва, а також прийомами професійного спілкування;

особистісна компетентність -- володіння прийомами особистісного самовираження й саморозвитку, здатність планувати свою професійну діяльність, самостійно приймати рішення, бачити проблему;

індивідуальна компетентність -- володіння прийомами саморегуляції, готовності до професійного зростання, неохайності до професійного старіння, наявності стійкої професійної мотивації.

Очікувані результати навчання визначаються готовністю тренерів до формування у педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним

навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів наступної структури професійної компетентності:

Знання і розуміння	законодавчих і нормативно-правових вимог у сфері інклюзивного навчання в Україні; побудови багаторівневої системи інклюзивного навчання, зокрема системи органів/установ/структур/служб інклюзивного навчання і взаємозв'язок між ними; ролей, обов'язків і відповідальності на різних рівнях організації інклюзивного навчання; ролей, обов'язків і відповідальності адміністрації та педагогічних працівників у системі інклюзивного навчання на рівні закладу освіти; процедури комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з метою виявлення особливих освітніх потреб; співвідношення теоретичних концепцій індивідуального розвитку дитини з освітньою практикою, особливо у визначенні особливих освітніх потреб; базових понять і принципів індивідуалізації освітнього процесу; основних принципів реалізації освітнього процесу в умовах дистанційного та змішаного навчання; основних загальноприйнятих принципів, положень нормативно-правових актів і методологічних документів, що стосуються створення інклюзивного освітнього середовища;
Розвинені вміння	застосовувати різні функції, методи та інструменти управління в поточних процесах організації інклюзивного навчання; побудови системи навчання на рівні закладу освіти; застосовувати Індекс інклюзії у проведенні оцінки/самооцінки ефективності впровадження інклюзивного навчання; застосовувати принципи індивідуалізації у плануванні та організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами, а також моніторинг результатів навчання; правильно формулювати та використовувати висновки комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини для індивідуалізації процесу навчання, зокрема для розробки й реалізації індивідуальної програми розвитку;

	застосовувати теоретичні принципи інклюзивного навчання в процесі формулювання рекомендацій для організації дистанційного та змішаного навчання осіб з особливими освітніми потребами; застосовувати теоретичні принципи й нормативно-правові положення в процесі формулювання рекомендацій для забезпечення інклюзивного освітнього середовища осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти; адаптувати прогресивні європейські практики та український досвід в процесі впровадження інклюзивного навчання в закладі освіти.
Диспозиції (цінності, ставлення)	дитиноцентризм, цінність особистості; готовність до змін, гнучкість; відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів; рефлексія та саморозвиток.

Зміст Типової програми та форми роботи

Зміст Типової Програми складається з теоретичної, практичної підготовки педагогічних працівників, а також виконання ними самостійної роботи.

Теоретична складова Типової Програми зорієнтована на оволодіння педагогічними працівниками:

загальними положеннями щодо організації інклюзивного навчання в Україні та міжнародними тенденціями його розвитку, впровадження/застосування кращих прикладів у роботу закладів освіти;

знаннями про рівні організації та управління інклюзивного навчання в Україні, міжвідомча співпраця органів/установ/структур/служб щодо забезпечення законодавчого права особи з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти;

порядком упровадження інклюзивного навчання на рівні закладу освіти, вивчення кращих практик в Україні та використання Індексу інклюзії як інструменту розвитку інклюзивного освітнього середовища в закладі;

особливостями оцінки та основними базовими знаннями щодо складання Висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини;

особливостями індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти, адаптацією/модифікацією освітнього середовища (освітні програми, послуги, універсальний дизайн);

нормативними та методологічними основами організації дистанційного та змішаного навчання для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, вивчення європейського досвіду його впровадження;

нормативними та методологічними основами створення/забезпечення інклюзивного освітнього середовища. Допоміжними технологіями як елементом інклюзивного освітнього середовища;

ролю додаткових послуг у впровадженні інклюзивного навчання.

Зміст практичної складової Типової програми передбачає формування здатності та готовності педагогічних працівників до:

розуміння та практичного застосування нормативно-правових актів України, міжнародних тенденцій розвитку інклюзивного навчання, впровадження/застосування нормативних положень у роботі закладу освіти;

розуміння процесів організації інклюзивного навчання на рівні закладу;

розуміння рівнів організації та управління інклюзивного навчання в Україні, органи/установи/структури/служби з повноваженнями й обов'язками, які задіяні в процесі впровадження інклюзивного навчання;

застосування Індексу інклюзії в проведенні оцінки/самооцінки ефективності впровадження інклюзивного навчання на рівні закладу освіти;

уміння правильно використовувати висновки комплексної оцінки розвитку дитини для індивідуалізації процесу навчання, зокрема для розробки і реалізації індивідуальної програми розвитку осіб з особливими освітніми потребами;

розуміння базових понять і принципів індивідуалізації процесу навчання, застосування принципів індивідуалізації у плануванні та організації освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами, здійснення моніторингу навчальних результатів,

застосування теоретичних принципів і нормативних положень у процесі формулювання рекомендацій для забезпечення інклюзивного освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти;

уміння визначення потреб у додаткових послугах для осіб з особливими освітніми потребами.

Практичні завдання виконуються слухачами під час практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом Типової програми.

Самостійна робота містить завдання, спрямовані на поглиблене вивчення нормативно-правових документів щодо організації інклюзивного навчання в закладах освіти; проведення комплексної оцінки уявної особи з особливими освітніми потребами та на підставі проведеної оцінки складання Висновку, розроблення індивідуальної програми розвитку; рефлексію. Під час виконання завдань самостійної роботи слухачі презентують та захищають авторські проекти за освітніми напрямами.

Зміст Типової програми складається з дев'яти взаємопов'язаних модулів. На етапі завершення навчання слухачі складають підсумковий тест.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Типової програми складає: 130 годин, з них 33 години – лекційні заняття, 32 години – практична робота, 64 години – самостійна робота, 1 години - підсумкові заходи.

Навчально-тематичний план

Назва тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий тест	Усього

Модуль 1. Організація інклюзивного навчання в Україні					
Тема 1. Загальні засади організації інклюзивного навчання в Україні, його нормативно-правове забезпечення	1	1	2		4
Тема 2. Міжнародні тенденції розвитку інклюзивної освіти та їх впровадження в Україні	1		1		2
Разом за модулем	2	1	3		6
Модуль 2. Менеджмент в інклюзивній освіті					
Тема 1. Загальні уявлення про систему інклюзивного навчання. Рівні менеджменту в інклюзивному навчанні.	2	2	1		5
Тема 2. Міжвідомча співпраця органів/установ/структур/служб щодо забезпечення законодавчого права особи з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти	3	3	6		12
Разом за модулем	5	5	7		17
Модуль 3. Порядок організації та забезпечення впровадження інклюзивного навчання на рівні закладу освіти					
Тема 1. Побудова системи інклюзивного навчання на рівні закладу освіти	1	1	2		4
Тема 2. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти	2	2	4		8
Разом за модулем	3	3	6		12
Модуль 4. Особливі освітні потреби					
Тема 1. Особливі освітні потреби. Загальні поняття, типи.	1	1	2		4
Тема 2. Виявлення	1	1	2		4

особливих освітніх потреб					
Разом за модулем	2	2	4		8
Модуль 5. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини та особливості складання Висновку					
Тема 1. Порядок проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.	2	2	4		8
Тема 2. Особливості складання Висновку за результатами комплексної психолого-педагогічної оцінки та його використання в плануванні освітньої траєкторії розвитку особи з особливими освітніми потребами	2	2	6		10
Тема 3. Проблеми/бар'єри в процесі комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини та шляхи їх подолання	2	2	4		8
Разом за модулем	6	6	14		26
Модуль 6. Індивідуалізація процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії					
Тема 1. Актуальні підходи до навчання осіб з особливими освітніми потребами. Забезпечення індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами	2	2	4		8
Тема 2. Застосування принципів індивідуалізації у плануванні та організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами	2	2	4		8
Тема 3. Індивідуальна програма розвитку як	2	2	4		8

інструмент для індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами					
Тема 4. Адаптація і модифікація освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами	1	1	2		4
Тема 5. Моніторинг результатів навчання осіб з особливими освітніми потребами	1	1	2		4
Разом за модулем	8	8	16		32
Модуль 7. Реалізація освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного та змішаного навчання					
Тема 1. Нормативні та методологічні основи організації дистанційного та змішаного навчання в Україні	1	1	2		4
Тема 2. Практичні моделі планування й реалізації дистанційної підтримки здавачів освіти з особливими освітніми потребами	1	1	2		5
Разом за модулем	2	2	4		9
Модуль 8. Створення/забезпечення інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти					
Тема 1. Нормативні та методологічні основи створення/забезпечення інклюзивного освітнього середовища	1	1	2		4
Тема 2. Допоміжні технології як елемент інклюзивного освітнього середовища	1	1	2		4
Разом за модулем	2	2	4		8

Модуль 9. Додаткові послуги підтримки осіб з особливими освітніми потребами					
Тема 1. Важлива роль додаткових послуг для забезпечення якісної інклюзії осіб з особливими освітніми потребами	1	1	2		4
Тема 2. Наявність та доступність додаткових послуг для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в Україні. Порядок взаємодії закладів та установ освіти з іншими установами та організаціями	2	2	4		8
Разом за модулем	3	3	6		12
Підсумкові заходи				2	
Усього	33	32	64	1	130

Розподіл годин за видами діяльності має орієнтовний характер. Послідовність і кількість годин на вивчення окремих тем може змінювати суб'єкт підвищення кваліфікації у межах часу, передбаченого Типовою програмою, з урахуванням індивідуальних потреб, професійного досвіду й запитів учасників тощо.

Вибір форми організації освітнього процесу, методів і засобів навчання для досягнення результатів навчання, визначених Типовою програмою, здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації.

Система та критерії оцінювання результатів навчання тренерів визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

Рекомендована література

Нормативно-правові документи

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону дитинства».
3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї».
4. Закон України «Про освіту».
5. Закон України «Про дошкільну освіту».
6. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
7. Закон України «Про охорону дитинства».

8. Закон України «Про соціальні послуги».

9. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

10. Указ Президента України від 13 грудня 2016 року № 553/2016 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 року № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF#Text>

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

14. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06 лютого 2015 року № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0224-15#Text>

15. Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2018 року № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 травня 2018 року за № 582/32034. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>

16. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08 червня 2018 року № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>

Листи Міністерства освіти і науки України

17. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25.09.2012 № 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-675736-12#Text>

18. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 28.09.2012 № 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у

загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-694736-12#Text>

19. Лист Міністерства освіти і науки України від 26.05.2020 № 1/9-278 «Щодо організації роботи інклюзивно-ресурсних центрів» URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-roboti-inklyuzivno-resursnih-centriv>

20. Лист Міністерства освіти і науки України від 30.06.2020 № 1/9-41 «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci>

21. Лист Міністерства освіти і науки України від 25.06.2020 № 1/9-348 «Щодо створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-stvorenniya-inklyuzivnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti>

Основна література

22. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання / ГО «Соціальна синергія». – К. : Видавництво «Теза», 2020. – 30 с.

23. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / Федоренко О. Ф., Мартинчук О. В., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. – К. : ФОП Парашин, 2020. – 112 с.

24. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва та ін. – Харків : Видавництво «Ранок», 2019. – 216 с.

25. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2019. – 304 с.

26. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / Порошенко М. А. – К.: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

27. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ» / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. – К. : Видавнича група «Атопол», 2018. – 100 с.

28. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / Порошенко М. А. та інші. – К. : 2018. – 252 с.

29. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / За заг. ред. Ю. Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 261 с.

30. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 76 с.

31. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі : навчально методичний посібник / Таранченко О. М., Найда Ю. М. Під заг. ред. Колупаєвої А. А. – К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с.

32. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навчально методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найдя Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренка В. І. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.

Електронні ресурси

33. Електронна бібліотека Всеукраїнського фонду «Крок за кроком». – Режим доступу: www.ussf.kiev.ua

34. НУМО. Платформа розвитку дошкільнят – Режим доступу: <https://numo.mon.gov.ua/>

35. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/dityam-z-osoblivimi-potrebam>

36. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

37. Публікації Українського інституту розвитку освіти – Режим доступу: <https://uied.org.ua/publikaczii/>

38. Публікації БФ “Lumos Foundation” – Режим доступу: <https://www.wearelumos.org/moldova/media-centre/publications/>

39. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами прийнята Всесвітньою конференцією щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами: доступи й якість; Саламанка, Іспанія, 7-10 червня 1994 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text

40. ЮНІСЕФ в Україні. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/ukraine/>

41. Child Friendly School Manual. UNICEF, 2006. – Режим доступу: https://www.unicef.org/publications/files/Child_Friendly_Schools_Manual_EN_040809.pdf

42. Designing for disabled children and children with special educational needs. Guidance for mainstream and special schools. Building Bulletin 102. Department for children, Schools and Families. United Kingdom, 2014. – Режим доступу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/276698/Building_Bulletin_102_designing_for_disabled_children_and_children_with_SEN.pdf

43. Embracing Diversity: Toolkit for Creating Inclusive, Learning-Friendly Environments. UNESCO, 2005. – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001375/137522e.pdf>

44. European Agency for Special Needs and Inclusive Education <https://www.european-agency.org/>

45. Glossary of Educational Terms; Oxford University Press <https://global.oup.com/education/help/glossary/?region=international>

46. ICTs in Education for People with special needs. Specialized Training Course. UNESCO, 2006 <https://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214644.pdf>

47. Recommendations of the European Commission "Inclusive education as the most effective means for preventing social exclusion in today's diverse society" <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=37589&no=7>

48. The Council Recommendation on Common values, Inclusive Education, and the European Dimension of Teaching, 2018 https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-common-values-inclusive-education-and-the-european-dimension-of-teaching_en

49. Towards more inclusive learning environments in Europe, Salzburg Declaration, 2015 [https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/Policy/Education/towards more inclusive learning environments in europe easpd.pdf](https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/Policy/Education/towards%20more%20inclusive%20learning%20environments%20in%20europe_easpd.pdf)

50. Support for children with special educational needs (SEN). European Commission. Bruxelles, 2013.

Т.в.о. генерального директора
директорату дошкільної, шкільної,
позашкільної та інклюзивної освіти

Володимир БОЖИНСЬКИЙ

Додаток
До Наказу Міністерства освіти
і науки України
від 11.06 2021 р. № 656

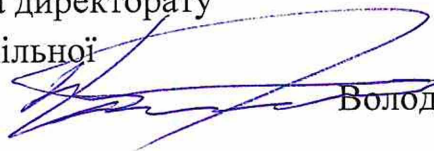
Список тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти

№ п/п	Прізвище, ім'я та по-батькові	Посада
1.	Молошнюк Людмила Василівна	Методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Вінницької академії неперервної освіти
2.	Войтович Неоніла Олегівна	Методист Волинського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти
3.	Дорошенко Любов Володимирівна	Практичний психолог, вчитель-дефектолог Дніпропетровського обласного методичного ресурсного центру
4.	Полупанова Яна Миколаївна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Дніпровської академії неперервної освіти
5.	Коваль Аліна Володимирівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
6.	Голентовська Ольга Святославівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
7.	Вербовський Ігор Андрійович	Начальник навчального відділу, старший викладач кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка
8.	Воротинцева Олена Олександрівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти
9.	Волошина Тетяна Анатоліївна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
10.	Липка Оксана Миронівна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Івано-Франківського

		обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
11.	Слободяник Галина Іванівна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
12.	Луценко Тамара Михайлівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
13.	Червонець Інна Володимирівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського
14.	Манукян Олена Анатоліївна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
15.	Стельмах Зорина Романівна	Завідувачка інклюзивно-ресурсного центру Личаківського району міста Львова
16.	Павленко Катерина Миколаївна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Одеської академії неперервної освіти
17.	Калініченко Ірина Олександрівна	Завідувачка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського
18.	Панасюк Анастасія Сергіївна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
19.	Дороженко Людмила Олексіївна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
20.	Бабійчук Тетяна Михайлівна	Директорка інклюзивно-ресурсного центру № 1 Тернопільської міської ради
21.	Лященко Віра Михайлівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Харківської академії неперервної освіти
22.	Юдіна Олена Вікторівна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Херсонської академії неперервної освіти

23.	Кручик Ірина Володимирівна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
24.	Литвин Інна Миколаївна	Завідувачка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Черкаського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
25.	Захарова Марина Віталіївна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області
26.	Шаркевич Оксана Вікторівна	Методистка ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського

Т.в.о. генерального директора директорату
дошкільної, шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти

Володимир БОЖИНСЬКИЙ